

Bài 1

Học xong bài này, em sẽ:

- Biết được thế nào là: kinh tuyến, vĩ tuyến, kinh tuyến gốc, vĩ tuyến gốc (Xích đạo), các nửa cầu, toạ độ địa lí.
- Xác định được trên bản đồ và trên quả Địa Cầu: kinh tuyến gốc, Xích đạo, các nửa cầu. Ghi được toạ độ địa lí của một địa điểm trên bản đồ.

Hình 1. Quả Địa Cầu

Em có biết?

Kinh tuyến gốc được quy ước là kinh tuyến đi qua Đài thiên văn Grin-uych (nằm ở ngoại ô Luân Đôn, thủ đô nước Anh).

Kinh tuyến gốc cùng với kinh tuyến 180° chia quả Địa Cầu thành hai nửa cầu: nửa cầu Đông và nửa cầu Tây.

Vĩ tuyến gốc là Xích đạo chia quả Địa Cầu thành hai nửa cầu: nửa cầu Bắc và nửa cầu Nam.

Vĩ tuyến $23^\circ 27'$ được gọi là chí tuyến, vĩ tuyến $66^\circ 33'$ được gọi là vòng cực.

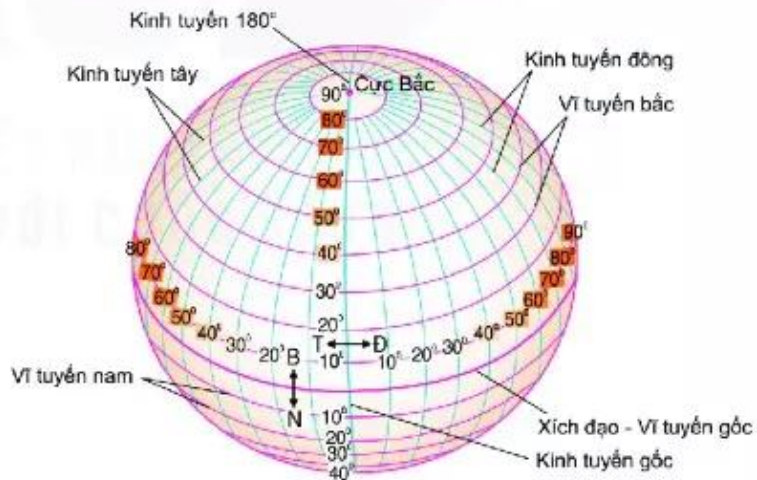
HỆ THỐNG KINH, VĨ TUYẾN. TOẠ ĐỘ ĐỊA LÍ

Ngày nay, các con tàu ra khơi đều có gắn các thiết bị định vị để thông báo vị trí của tàu. Vậy dựa vào đâu để người ta xác định được vị trí của con tàu khi đang lênh đênh trên biển?

1. Hệ thống kinh, vĩ tuyến

Quả Địa Cầu là mô hình thu nhỏ của Trái Đất. Trên quả Địa Cầu, có thể hiện cực Bắc, cực Nam và hệ thống kinh, vĩ tuyến. Kinh tuyến là nửa đường tròn nối hai cực. Vĩ tuyến là những vòng tròn vuông góc với các kinh tuyến. Để đánh số các kinh tuyến và vĩ tuyến, người ta chọn một kinh tuyến, một vĩ tuyến làm gốc và ghi 0° . Các kinh tuyến và vĩ tuyến khác được xác định dựa vào kinh tuyến gốc và vĩ tuyến gốc.

Hình 2. Các đường kinh tuyến, vĩ tuyến trên quả Địa Cầu

? Dựa vào hình 2 và đọc thông tin trong mục 1, em hãy:

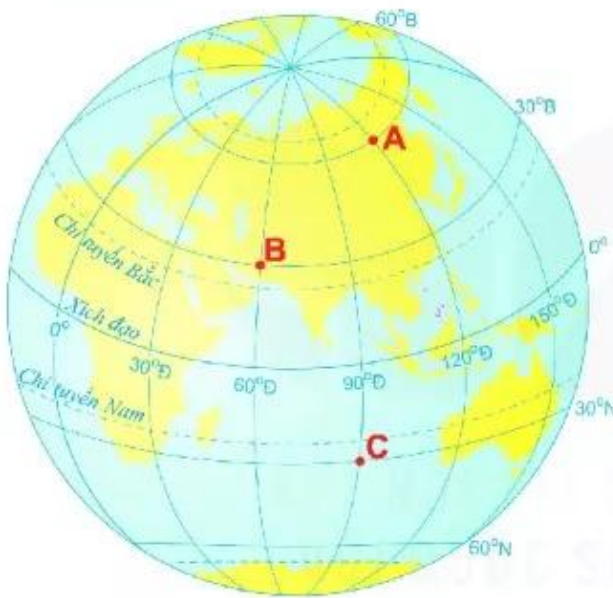
1. Xác định đường kinh tuyến gốc và vĩ tuyến gốc. Cho biết thế nào là kinh tuyến tây, kinh tuyến đông, vĩ tuyến bắc, vĩ tuyến nam.
2. So sánh độ dài giữa các kinh tuyến với nhau và độ dài giữa các vĩ tuyến với nhau.

2. Kinh độ, vĩ độ và tọa độ địa lí

Muốn xác định vị trí của bất cứ địa điểm nào trên quả Địa Cầu hay trên bản đồ, ta phải xác định được kinh độ và vĩ độ của điểm đó.

Kinh độ và vĩ độ của một điểm được gọi chung là tọa độ địa lí của điểm đó. Ví dụ: Cột cờ Hà Nội có vĩ độ là $21^{\circ}01'57''\text{B}$, kinh độ là $105^{\circ}50'23''\text{Đ}$, tọa độ địa lí của cột cờ Hà Nội được ghi là $(21^{\circ}01'57''\text{B}, 105^{\circ}50'23''\text{Đ})$. Khi biết tọa độ địa lí, ta có thể xác định được vị trí của bất kì điểm nào trên quả Địa Cầu và bản đồ.

? Xác định tọa độ địa lí của các điểm A, B, C trên hình 4.

Hình 4. Một số địa điểm trên quả Địa Cầu

Hình 3. Cột cờ Hà Nội có tọa độ $(21^{\circ}01'57''\text{B}, 105^{\circ}50'23''\text{Đ})$

Em có biết?

Kinh độ của một điểm là khoảng cách tính bằng độ từ kinh tuyến gốc đến kinh tuyến đi qua điểm đó. Vĩ độ của một điểm là khoảng cách tính bằng độ từ Xích đạo đến vĩ tuyến đi qua điểm đó.

Luyện tập và Vận dụng

1. Cho biết nếu vẽ các đường kinh tuyến, vĩ tuyến cách nhau 1° thì trên quả Địa Cầu có bao nhiêu kinh tuyến, vĩ tuyến.

2. Tra cứu thông tin, ghi tọa độ địa lí các điểm cực (Bắc, Nam, Đông, Tây) trên phần đất liền của nước ta.